

ha mil anys cisell divís», id. (*Los dos campanars*, estrofa 3, v. 5, en el vol. *Pàtria*). D'on el derivat abstracte: «Collegats --- L'Argenteria --- els seus *entretallats* en triat evori ---», id. (p. p. Casac., *Exc. i Soj. de Verd. Pir.*, a. 1883, p. 70).

Derivats que vénen d'*entretallar*. *Entretallament* «hom guarda en bell palau, o en bell castell, aquelles coses que se mostren belles, sia que sien pintures o *entretalaments*, o murs o torres o barbacanes, o què-s-que-sia», Lluïl (*L. de Contempl.*, § 104); «especialment dix que sabia biges o taules pintar, e moutes d'autres maestries de *entretalament*», *VidesR*, 68v2 (n. 92, trad. «tentoria pingere et multa alia industria operari», 179); «--- guardar las pintures e los *entretalaments* del tabernacle ---» (trad. *intagli*), *Decam.* VIII, § 3, 445.6f. *Entretall* («de pedra», *DTO*. 1647), «e. de paper: emblema», *DTO*. 1670. *Entretallador* [1502 «sniczer» entremig de *fuster i mestre de tinels*, *Vocab. Cat.-Al.*, lín. 870]. *Entretalladura* [Belv.].

*Retallar* [1371, JMarc, *retalla*, lín. 178]; i totes les formes verbals, *Aversó*, 86 etc. Es digué antigament, sobretot per a 'circumcidar', i així, en infinitiu o participi, serveix per escarnir els moros, els jueus i els acusats de ser-hò: «Oh tu, traydor, *retallar* te deurien, / e que't nomens Alí de Barbaria, / per renegar Déus e Santa Maria», S. xv, Arnau d'Erill (*BABL* xxix, 213.41); «pixa de Jueu *retallat*», Busa-N. *Un retallat* 'un circumcidat' en una cròn. de JCarbonell, c. l'a. 1500 [*CoDoACA* xxviii, 195]; aprox. 'elegant' 1591 (*DAG*). En els sentits moderns de 'tallar entorn, t. abruptament, nítidament', usual avui en tot el domini, des de les Illes (eiv. «*retayà*: recortar», Pérez Cabrero), fins al Ross. Com en els versos inoblidables «*Serres de Canigó*, altures tan formoses, / --- / torres de vorí clar, oh serres de puresa, / blanques divinitats, / *retallant* en el cel hivernenc llur nuesa / protectores d'estany i pobles oblidats / ---», JSebPons (v. 7).

*Retall* [1591, *DAG*.], Lacavalleria, Belv. Ultra el sign. general, a l'Alt Pallars *retalls* són 'encenalls' a Tor de V. Ferrera (1932). «Quantes canes tens, hermosa Maria? / --- / Setze canes són, s'en mancan las quinza. / Què en farem de tants --- / en farem llenzols y algunas camisas / y dels *retallets* pararem botiga», MilàF (*Romillo*, 558.12). *Retallable*. *Retallada*; *retallador*; *retalladura* [*DTO*. 1647]. *Retallament* [Lacavalleria]. *Retalló* (-ons, Bna. 1706, *DAG*). *Sostallar*; *sostallador*. Un verb *trastallar* no crec que hagi existit en cat., car *trastallador* és dissim. de *trastolledor* (*TOLDRE*) (cf. però alt-arag. *trestábo* a Ansó «tabique que gradúa la salida del ganado del muidero ['munyidor'] para ordenarlo» (1966)).

CRP.: *Talla-aigua*. *Talla-arròs*, altrament dit *lleonet*, és un animaló que en els quadros d'arròs ataca les espigues arrosseres (Museros, 1962). *Tallabarda*. *Tallabarder* [Lab. 1840]. *Tallabiaixos*. *Tallabosses* [Lacavalleria]. *Tallacames*. *Tallacebes*. *Talladits* CpTarr. (*DAG*). *Tallaferro* (*DAG*). *Tallamar*: era certa bandera de les naus: «un *tallemar* d'estamenya, ab senyal de la ciutat» 1448 (*Ardits* II, 72); cert element de les

grans sèquies val., p. cx. en el Braç dels Moros a Mislata: crec que és una punta a manera de dic que separa els braços dels Canyars i del Franc, quan es bifurquen (1962). *Tallamocs*.<sup>2</sup> *Tallanassos*. *Tallapapers*.<sup>5</sup> *Tallapedres*. *Tallapeus* (Labèrnia 1840). *Tallaplomes* a. 1463 'trempalomes' (*Ardits* II, 400, 411). *Talla-rocs*. *Talla-robes*. *Talla-roques*. *Tallaivent*. *Tallgirar*: *tallgirar-se* una navalla (*DAG*.); és 'esmussar-se' («hebeo, hebesco, glacií aciem obtusam fieri; *tallgirat* obtusus», *DTO*. 1647 (s.v. *tall*). *Tall-de-vista* eiv.: «*taidevista*: horizonte», PzCabr.

<sup>1</sup> Si presentés més escrúpols podríem pensar en un celtisme, en relació amb l'irl. ant. *tál* 'destral', d'acceptable etimologia indoeuropea (< TÖKSLO- 'eina de construcció', *IEW*, 1058). Però l'extensió del mot romànic fins a Sardenya, Dalmàcia, Friül i Romania ens ho acaba de treure del cap. Altrament el mot irlandès no té família en cèltic. Hi ha un ky. *tal-i* «écourter», també representat pel compost bret. mj. *penn-dol-ein* «ététer» (cpt. amb *penn* 'cap'); però aquests deuen ser manlleus del ll. vg. *TALIARE* (cf. Victor Henry, *Gloss. Ét. Br.*, s.v. *pendolok*). —<sup>2</sup> Només Cerdanya, amb el sentit de «centpeus» *AlcM*; probablement mala definició, contradita no sols per l'aparent formació etimològica sinó també per l'arag. *tamalluco* que significa 'llicac' a Echo: Casac., *BDC* xxiv, s.v.; Kuhn, *RLiR* xi, 188; «en lo güerto bi ha multos *tamallucos*», Rohlf's (*Dicc. Pi. Ar.*; *Arch. Fil. Arag.* xxxiv, 221): d'un llicac sí que se'n pot dir *talla-mocs*, i en alt-arag. és normal la *u* metafònica davant *-u*; hi hauria metàtesi arag. de *l-m* > *m-l*. Val a dir que també es podria pensar en una altra etimologia tenint en compte l'extensió més gran de *llicac*, no sols cat., i fins a Benasc (Rohlf's, *l. c.*), sinó també Bielsa, V. de Gistau i Puebla de Ijar (Casac.): posats a admetre metàtesi, *tallamuco* també (i fins a Cerd.) podria estar per \**llemacuto* o \**llemacuto* (amb etimologia popular, de *moc*).

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *tall*, *venir a tall*, *en tall*, *de bon tall*, *de mal tall*, *de son tall*, *en negun tall*, *en aquell tall*, *en tall que*, *a tall de*, *tall de*, *a tall de vista*, *a tall d'espasa*, *tall 'tany'*, *al tall*, *tall de serena*, *-tall d'aigua*, *tall 'contribució'*, *tall de picapedrer*, *tall de la justa*, *tall 'corn'*, *tatai*, *tall 'caire elegant de vestit'*, *tallet*, *talla* 'canya, osca, tallada de bosc, forma i estructura d'un objecte, contribució, politja gran', *tallat* adj., *ben tallada*, *tallat* m., *tallada*, *La Talladella*, *El Talladell*, *talladet*, *talladeta*, *talladum*, *talladura*, *tallament*, *tallander*, *tallija*, *tallador*, *talladoret*, *talladora*, *talladorer*, *tallant* adj., *tallanta* adj., *tallent*, *tallenta*, *tallant* m., *tallanta f.*, *tællantar*, *tallantada*, *tallantó*, *tallarola*, *talló*, *tallonar*, *talliró*, *tallironet*, + *tallol*, *taiucs*, *tallucar*, *talluquejar*, *tallusquejar*, *talluscar*, *ataücar*, *taller* 'carnisser', *talleret*, *tallareta*, *tallarol*, *tallola*, *tellola*, *tello*, *tallista*, *tallarimes*, *tallari*, *talladina*, *tallaranga*, *tallaruca*, *talleruca*, *tallarucs*, *tallarucques*, *tallarucat*, *atallarucat*, *atallar*, *atall*, *atallant*, *atallador*, *atallar* les mesures, *atallar*